

Utsnitt fra den restaurerte hagen ved Thorbjørnrud Hotell

Olav Lie-Nilsen planter inn igjen piletreet som engang dominerte plenen foran hovedbygningen. Foto: Kjetil Myrenge

De ansatte anla singelgangene i mai 2010. Foto: Kjetil Myrenge

Tre mål kjøkkenhage skal levere urter og grønnsaker til kjøkkenet. I tillegg er det plantet mer enn 20 slag rabarbra her. Foto: Kjetil Myrenge

Hagen på Thorbjørnrud

Kanskje var det finanskrisen, kanskje bare en gryende interesse for hagebruk. I 2010 ble i alle fall hagen på Thorbjørnrud Hotell tilbakeført. På Jevnaker gror en ny attraksjon frem.

TEKST: SJUR HARBY

Arkeolog og skribent. Driver rådgivningsfirmaet Disen Kolonial på Hamar.

www.disenkolonial.no

- Det er klart kurs- og konferansemarkedet har sine utfordringer, sier hotellets eier og

direktør, Olav Lie-Nilsen. - Finanskrisen er fremdeles ikke over, og vi har, som alle andre i vår bransje, måttet snu hver stein og se hva vi er best på og hva som gjør oss unike. Vi landet på historien. Den kan ingen ta fra oss. Thorbjørnrud var engang en av områdets største gårder, men har hatt en omskiftelig historie. I dag hotell, i går fagbevegelsens kurs- og konferansesenter. Før den tid familien

Torbjørnrud før tilbakeføringen av hagen. Foto: Thorbjørnrud Hotell

Torbjørnrud i 1933, med den gamle hageanlegget. Foto: Privat

Bergs privatbolig, eiere og drivere av Hadeland Glassverk i generasjoner. Thorbjørnrud har vært med lenge.

UTGANGSPUNKDET

Ingen skal si at utgangspunktet var morsomt. Det var mål på mål med gressmatte. I randsonen noen furu- og bjørketrær for en steinete strandkant traff Randsfjordens bølger. Rester av den gamle frukthagen fantes mot nord, og litt vintergrønt var satt ned langs husveggene. Flaggstangen var egentlig det eneste blikkfanget på gressplenen. Visst var dette et praktisk anlegg og dessuten tilnærmet vedlikeholdsfrift. - Folk gikk ut på verandaen, sier Lie-Nilsen. - De tok seg en røyk, en slurk kaffe, kastet et blikk på sjøen og gikk inn igjen. Det var det.

REPRESENTATIV OG KOSTNADSKREVENDE

Men gamle fotografier fortalte Thorbjørnruds eier at det ikke alltid hadde vært slik. En gang hadde denne hagen vært en oase med trær, busker, blomsterrabatter, grusganger og en kjøkkenhage på flere mål. En hage med mange rom. Visst var den representativ og tidstypisk, men også arbeidskrevende og kostbar i drift. Det siste beseglet trolig dens skjebne en gang på 50-tallet. «Mennesker av i dag vil ikke nøie seg med bare å sitte og se på en pen hage, de vil ferdes fritt og uhemmet, de vil bruke hagen sin, leve i den, røre sig i den og la sollys, varme og plantenes og blomsternes rene skjønnhet gjøre legeme og sjel godt», het det i boken *Vår tids hage* fra 1939. Sammenlignet med funksjonalismens hageidealer var hagen på Thorbjørnrud håpløs gammeldags allerede den gang.

EN ANNEN HISTORIE

Lie-Nilsen henter frem noen gamle

fotografier. Det eldste er fra 1878 og viser en sveitserstilsbygning omgitt av hagemark. En hage uten sosiale ambisjoner, men med stor nytteverdi. Ikke uvanlig på landsbygda i Norge før industrialismen skapte nye idealer. Det neste bildet er fra 1933 og er tatt fra et fly. Inntrykket er helt forandret. På 50 år har Thorbjørnrud blitt et representativt anlegg. Den gammelmodige sveitserstilen er borte. I stedet er det en pompøs, hvitmalt bygning i jugendstil med detaljer i nybarokk som lyser mot oss. En stor gårdplass ligger mot øst. Ellers er det hagen som dominerer bildet. Det er singelganger, store skyggefylle trær og noen få blomsterrabatter. Nyttehagen med sine bærbusker, grønnsaks- og blomstersenger er skjermet fra resten av anlegget med en hekk og var neppe tiltenkt noen rolle som element i prydhagen. Imidlertid tilslter størrelse og utforming at kjøkkenhagen likevel kan ha vært en av Thorbjørnruds attraksjoner med samme folkeopplysende funksjon som Selma Lagerlöfs hage på Mårbacka i Värmland. En egen grusvei førte inn til kjøkkenhagen sydfra og var velegnet for transport av gjødsel- og avfall. Men en kan også tenke seg at Egne Hjem-bevegelsens tanker hadde inspirert eierne på Thorbjørnrud til å la kjøkkenhagen danne forbilde for arbeidernes hagebruk. Med matvareknappheten under 1. verdenskrig friskt i minne og 30-årenes lavkonjunktur var selvforsyning ett av tidens nasjonalpolitiske mål. Ved å slutte seg til disse ideene må Hadeland Glassverk og dets eiere ha fremstått som progressive og samfunnsengasjerte bedriftsherrer på linje med Kristianias borgermester Sofus Arctander og næringslivsmenn som Sam Eyde (Norsk Hydro) og Johan Throne Holst (Freia).

ARKEOLOGISK UNDERSØKELSE

- Ferdig? Lie-Nilsen ser spørrende ut. - Denne hagen er en kontinuerlig prosess. Med bakgrunn i bilde-materialet har landskapsarkitekt Brit Angell Johnson reconstruert vegetasjon og stinett. Vi kontrollerte planene hennes ved å legge inn noen arkeologiske prøvesjakter. Under gresstorven dukket hagesingel opp og bekreftet at vi var på rett vei. Han myser utover. - Foreløpig er trærne små, men gi hagen noen år til, og den vil se helt annerledes ut. Se her, sier han. - Se på georginene våre, jeg tror vi er det hotellet i Norge som har flest sorter. De kommer i blomst hvert øyeblikk. Vi har plantet ut flere hundre knoller. Han peker mot syd og fortsetter: - Kjøkkenhagen er også gjenskapt og vil bli et viktig aktivum for kjøkkenet vårt. I samarbeid med Bioforsk er vi genbank for rabarbra. Over 20 sorter finnes her hos oss. Dessuten fornyer vi eplehagen vår og presser most av egne epler. Etter hvert kommer bord og benker i hagen. Når syrinlysthuset har grodd til, kan du spise middag der inne.

HVORFOR?

- Tanken med å gjenskape hagen er at den skal gi rom for nye aktiviteter, fortsetter Lie-Nilsen. - Den skal gi hotellet oppmerksomhet og identitet. Vi skal formidle noe av den stemningen vi må anta at den gamle hagen hadde ved sine singelganger, duftende busker og skyggefylle trær. Dessuten skal den sette hovedbygningen tilbake i den kontekst den engang ble bygget inn i. Men ikke minst, vi skal gi våre gjester rekreasjon, en opplevelse der hus, hage, mat og service til sammen gir folk en grunn til å komme tilbake.